

У вересні 1947 р. інститут отримав назву Харківський гірничий інститут [1, арк. 3]. До його складу входили факультети: Гірничий, Шахтобудівний, Гірничо-електромеханічний та Промислового транспорту. Вже в 1948 р інституту було дозволено присуджувати вчені ступені по ряду гірничих спеціальностей. Так у Харкові з'явився гірничий інститут, який згодом був перейменований в Національний університет радіоелектроніки.

Джерела та література

1. Державний архів Харківської області (ДАХО), Ф. Р-5649. Оп. 2. Спр. 211.
2. ДАХО. Ф. Р-5649. Оп. 1. Спр. 2.

ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ: НАСЛІДКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

Гудзоватий І.О., Бурлаков О.С.

Національний технічний університет «ХПІ» (м. Харків)

23 серпня 1943 р. Харків було звільнено від окупантів. Почалася реєвакація викладачів та підготовка до початку занять. Доступна література не містить даних про цей час. Тому темою роботи є визначення умов, в яких політехніки зустріли початок навчального року в 1944 р.

Інститут зазнав чималих ушкоджень. Були порушені центральний вхід до Головного академічного корпусу, постраждав електрокорпус, практично перестав існувати Палац студентів, гуртожитки зазнали чималих порушень. Побічно від повного знищення гуртожиток «Гігант» врятувало то, що деякий час в ньому жив командуючий 6-ю танковою армією генерал танкових військ Ф. Паулос (згодом генерал-фельдмаршал). Реевакація інститутів закінчилася в 1944 році, але їх повне відновлення затяглося на п'ять років. Це пояснювалося величезними збитками, що їх завдала війна. Так, втрати ХММІ склали близько 30 млн. крб., ХХТІ – понад 13, ХЕТІ – 43 млн. крб. [1, арк. 5-7].

Перед колективами інститутів стояли надзвичайно складні і важкі завдання. Необхідно було відремонтувати вцілілі приміщення, роздобути меблі, подбати про паливо. Гострою була проблема харчування: необхідно було налагодити діяльність підсобних господарств без шкоди навчальному процесу. Кожному інституту було виділено по 200 – 500 га землі, але не було тяглової сили, реманенту, насіння. Що там інститути, коли близько 90% усіх будівель у місті було порушені, зазнали руйнувань, обстрілів, бомбування.

Громадські організації ХММІ, врахувавши всі можливості свого колективу, звернулися за допомогою до партійно-державних органів. Як результат цього звернення було те, що інститут в основному відновився на кінець 1945/46 навчального року. Заняття проводилися у відбудованих навчальних корпусах з сильним скупченням.

Гостра проблема кандидатів на вступ до інститутів також вирішувалася з допомогою держави. При інститутах було створено 10-місячні підготовчі курси, слухачам яких надавалася стипендія 150 крб. на місяць. За рішенням державних органів для навчання в ХММІ з машинобудівних заводів країни

направлялася робітнича молодь.

Друга половина 40-х років – це вкрай важкі часи відбудови зруйнованого війною народного господарства, всієї освітньої структури країни. Належало завершити відбудову ХММІ, ХХТІ, та ХЕТІ. Не вистачало приміщень для деканатів, кафедр, кабінетів, меблів та обладнання для лабораторій. Нерегулярними були освітлення, опалювання та водопостачання. Студентські гуртожитки розміщували лише невелику частину тих, хто гостро потребував житла. Відчувалася нестача продуктів харчування та одягу. Усі ці проблеми мали вирішувати інститутські колективи.

У 1947 р. почали працювати лабораторії загальних та спеціальних навчальних дисциплін, відновили свою діяльність майстерні науково-експериментального виробництва, бібліотека поповнювалася навчальною, довідковою, спеціальною та художньою літературою. З 1949 р. почалася відбудова студентського містечка «Гігант».

Труднощі відбудовчого періоду долалися повільно. Показовим у цьому було відродження навчально-матеріальної бази ХЕТІ. В 1946/47 навчальному році інститут мав 20% аудиторного фонду від необхідного. Багато його лабораторій не діяло через брак обладнання. Як і в попередні часи, значний внесок у відбудову інститутів зробили студенти. У 1946 – 1949 роках вони половину канікул провели на будівельних майданчиках.

У 1945 р. ХММІ мав два факультети: машинобудівний та технологічний. У Ворошиловграді (нині Луганськ) функціонував філіал з 450 студентами, які поєднували навчання з роботою на підприємстві. Щорічно філіал приймав на навчання по 75 осіб на такі спеціальності: паровозобудування, ливарна справа, технологія машинобудування. В ХХТІ функціонували факультети факультет хімічного машинобудування, технології органічних речовин та технології неорганічних речовин, в ХЕТІ – електромеханічний та електроенергетичний. ХЕТІ після війни був єдиним вищим спеціалізованим навчальним закладом в Україні, який готував інженерні кадри для електротехнічної промисловості.

У структурі інститутів відбулися деякі зміни. Так, у ХЕТІ в 1946 р. відкрився радіотехнічний факультет, у 1947 р. в ХММІ відкрився інженерно-фізичний факультет.

По закінченню війни з Німеччиною відбулися як кількісні, так і якісні зміни в складі студентського контингенту інститутів. В аудиторії прийшла значна кількість демобілізованих воїнів. Так, у 1946/47 навчальному році учасники війни в ХММІ та ХХТІ склали майже 20% студентів, а в ХЕТІ – 37,2%. Ця категорія студентів позитивно впливала на іншу частину інститутської молоді, дисциплінувала її, заохочувала до сумлінного навчання [2, арк. 25].

Таким чином, за допомогою уряду, місцевих органів влади, робочих рук співробітників та студентів, інститути, які згодом знову стануть політехнічним інститутом, було відновлено за 4-5 років.

Джерела та література

1. Державний архів Харківської області (ДАХО), Ф. Р-3993. Оп. 11. Спр. 50.
2. ДАХО. Ф. Р-3993. Оп. 11. Спр. 148.